

ב"ה

**בדרך חב"ד
בגדי כהן גדול**

פרשת תצוה

לקו"ש חכ"ו תצוה א
גליון נ"א

**מה גדר בגדי הכהן הגדול -
בגדים או תכשיטים?**

נכתב על ידי
ארי' לייב הכהן הענדל
אתונה, יון

לקבלת הגליונות, הקדשות, הארות והערות צרו קשר באימייל:

✉ Bederech.Chabad@gmail.com

להצטרפות לקבוצת הוואצאפ:

הכמה

הרעיון של השיחה בנקודה

מהי מטרת האפוד - השלמה וחלק מהחושן, או בגד בפני עצמו (שגם מחובר לחושן)?

בגדי הכהן הגדול הם "לכבוד ולתפארת", ויש שני אופנים לבאר זאת:

א', אלה בגדים, הנעשים באופן מיוחד, שהם גם כבוד ותפארת לאדם הלובשם (כבגדי מלכות).

לפי אופן זה, גדרם הוא בגדים, הנעשים באופן שהם גם תכשיט ופאר לאדם הלובשם. ותוכן האפוד הוא שהוא לבוש מיוחד של גדלות המוסיף בצניעות הלובשו (בהיות שלכהן הגדול יש קדושה יתירה צריכה להיות אצלו גם צניעות יתירה) (וזה מתבטא בפרטי מידותיו ואופן לבישתו).

ב', אלה תכשיטים, הנעשים בצורת בגדים.

לפי אופן זה, גדרם הוא תכשיטים, תכשיטים מיוחדים של הכהן הגדול. ותוכן האפוד הוא שהוא מרכיב יחד עם החושן תכשיט שלם (החושן הוא החלק הקדמי והאפוד הוא החלק האחורי של התכשיט) (וזה מתבטא בסדר לבישת האפוד (והחושן) וכן בחיבורם של החושן והאפוד, ועד לציווי [גם שלא בשעת העבודה] "ולא יזח החושן מעל האפוד").

בינה

התוכן של השיחה

להקלת ההבנה בשיחה אסביר בקצרה ובמילים פשוטות את בגד האפוד (והחושן) (ההסברה כאן באופן כללי ביותר, בלי להכנס לפרטים):

החושן יושב כנגד לב הכהן הגדול, והוא מרובע שיש בו טבעות קבועות בארבע פינותיו.

האפוד הוא כמין סינר, אלא שבמקום ללובשו מלפנים לובשים אותו מאחורה. יש לו כעין חגורה (רצועות היוצאות מהסינר) שבביל לחוגרו מלפנים (החגורה נקראת חשב האפוד). וכן יש רצועות (הנקראות כתפות) הנמשכות מעל הכתפים לצד הקדמי של הגוף.

בכל אחת מהכתפות יש שתי טבעות (אחת למעלה בכתף, ואחת למטה יותר מעל חשב האפוד).

יש עבותות [שרשראות/שלשלאות] זהב (א' מכל צד) המחברות בין טבעות הכתפות העליונות לטבעות העליונות של החושן, ויש פתיל תכלת (א' מכל צד) המחבר בין טבעות הכתפות התחתונות לטבעות התחתונות של החושן.

הקדמה:

בנוגע לציור [תיאור צורת ומראה] האפוד, שיטת רש"י מתאימה בדרך כלל לדעת הרמב"ם בספרו היד, [שכותב] אשר "האפוד רוחבו כרוחב גבו של אדם מכתף לכתף. ואורכו מכנגד אצילי הידים מאחוריו עד הרגלים".

אף על פי כן, ישנו [בלשון מפרשי הרמב"ם] "קצת שינוי" בין דברי רש"י לדברי הרמב"ם בזה.

במדת רוחבו:

רש"י אומר "כמדת רוחב גבו של אדם ויותר" ([ורש"י מוסיף ומבאר עוד יותר בפסוק אחר] "ונקפל הסינר לפני הכהן על מתניו וקצת כריסו מכאן ומכאן"), ואילו הרמב"ם אומר "רוחבו כרוחב גבו של אדם מכתף לכתף", שמשמעותו - ולא יותר מזה.

במדת ארכו:

רש"י אומר "והוגר אותו כנגד לבו למטה מאציליו [מרפקים] . . (וגם) ומגיע עד עקביו", ואילו הרמב"ם אומר "ואורכו מכנגד אצילי הידים מאחוריו (ומגיע רק) עד הרגלים [בפשטות הכוונה לברכיים, ולא יותר]".

ויש לומר ששלושת השינויים קשורים עם חילוק כללי בין רש"י והרמב"ם בגדר האפוד, וכדלקמן. [ובהקדם דיון בדברי רש"י על האפוד].

פתיחה:

רש"י בפירושו על מעשה האפוד כותב "ואפוד - לא שמעתי ולא מצאתי בברייתא פי' תבניתו. ולבי אומר לי שהוא חגור לו מאחוריו רחבו כרוחב גב איש כמין סינר שקורין פורצינ"ט שחוגרות השרות כשרוכבות על הסוסים כך מעשהו כו", וממשיך בפרטי האפוד.

שאלות:

הרי רואים אנו (כנ"ל בהקדמה), שחוץ מה"קצת שינוי" דעת רש"י היא כדעת הרמב"ם. ומכך שהרמב"ם אינו אומר על תיאורו "ראה לי" וכיוצא בזה (כדרכו במקומות שאומר הלכה (וכיוצא בזה) שאין לו עלי' מקור), מובן שיש לו מקור על ציור ומדת האפוד - [יתירה מזו - לדעת מפרשי הרמב"ם מקור תיאור ומדת האפוד של הרמב"ם הוא מפשטות הכתובים - דרכו ויסוד פירושו של רש"י על התורה!]

ואילו רש"י כותב "ולבי אומר לי", שמשמעותו אשר הוא מחדש זאת מדעת עצמו, ללא מקור?

[אף שבדוחק גדול אפשר לתרץ שלרמב"ם הי' מקור בדברי רז"ל (בנוסחתו בברייתא של מלאכת המשכן או כיוצא בזה) שלא הי' לפני רש"י].

יתירה מזו: רש"י עצמו ממשיך בפירושו ומביא ראיות מפסוקים להכריח כמה פרטים מ"פירוש תבניתו":

"נאמר ודוד חגור אפוד בד, למדנו שהאפוד חגורה היא. ואי אפשר לומר שאין בו אלא חגורה לבדה, שהרי נאמר ויתן עליו את האפוד ואחר כך ויחגור אותו בחשב האפוד . . ואי אפשר לומר שעל שם שתי הכתפות שבו הוא קרוי אפוד, שהרי נאמר שתי כתפות האפוד, למדנו שהאפוד שם לבד והכתפות שם לבד והחשב שם לבד",

ועוד. ולפי זה, מקורו בכמה דברים עיקריים מפסוקים, ואינו מובן כל כך מה שאומר על כך "ולבי אומר לי" [שמשמעותו שאין לזה מקור]? קושיא בכללות הפסוקים:

מפרשים אחרים (גם) מפשטני המקרא שואלים [וגם מתרצים], מדוע הפסוק מונה "ואלה הבגדים אשר יעשו חושן ואפוד ומעיל וכתונת תשבץ מצנפת ואבנט", ולא הביא את ה"ציץ" [וה"מכנסיים"]?

והרי שאלה זו היא בפשוטו של מקרא, ולא מצינו שרש"י מתרץ זאת?

[בנוגע למכנסיים אין זו קושיא (גמורה) בפשוטו של מקרא, כיון שיש לומר שרש"י באופן כללי (אינו מפרש בתחילת הענין כי) סומך על המפורש בהמשך וסיום הענין. וכאשר לומדים בהמשך הפרשה אודות המכנסיים מובן מדוע לא נמנו כאן, שהרי אין מטרתם "לכבוד ולתפארת" כשאר הבגדים, כי אם אך "לכסות בשר ערוה" (ולא נזכרו כחלק מהסיפור אודות עשיית הבגדים אלא כחלק מלבישתם, שם סדר הדברים הוא שראשית לובשים המכנסיים).

אבל עדיין קשה בנוגע לציץ - ועל זה בא הביאור דלקמן].

ויש לומר שזה מתורץ במה שפירש רש"י על החושן - שהוא "תכשיט כנגד הלב", כפי שיבואר להלן.

ביאור:

חקירה בגדר בגדי כהונה:

גדר בגדי הכהונה (של הכהן הגדול) הוא כדברי הפסוק "ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת".

ויש לבאר זאת בשני אופנים:

(א) הם בעיקרם "בגדי קדש", אלא שהם בגדים הנעשים באופן נאה ויפה, באופן מיוחד, מ"זהב תכלת וארגמן גו' ושש", וכן מיוחדים במדתם וציוורם, על דרך בגדי מלכות, כך שהם "לכבוד ולתפארת".

(ב) בעיקרם הם דברים המביאים "כבוד ותפארת" - "תכשיטים", אלא שהתכשיטים נעשו בצורת בגדים, "בגדי אהרן אחיך".

ולפי זה יש לומר, שישנו חילוק בסדר (חשיבות) הבגדים - באיזה מהם קיים יותר הענין של "בגדי קודש - לכבוד ולתפארת":

באם נאמר כפי האופן הראשון, שבעיקרם הם "בגדים" (אלא שהבגדים נעשים באופן של "לכבוד ולתפארת"), אזי ה"ציץ" - שכל כולו הוא כמין תכשיט, הנה אף שגם הוא אחד משמונת הבגדים - אינו באותו סוג וקטגורי' של שאר בגדי הכהונה של הכהן הגדול [שהרי הוא (יחסית) פחות בגד].

אבל באם נאמר אשר בעיקרם הם "תכשיטים" כנ"ל באופן השני, הרי יוצא שגם הציץ חלק מאותו סוג וקטגורי' של שאר הבגדים, ואדרבה, הציץ הוא העיקר בסוג זה, כיון שיש בו את ענין ה"תכשיט" יותר מבשאר הבגדים.

דעת רש"י:

(והביאור בסיבת השמטת הציץ לפי רש"י):

וזהו אחד הטעמים שרש"י מפרש שהחושן הוא "תכשיט כנגד הלב", כיון שבזה מוסבר מדוע התורה אינה מונה כאן את הציץ, אף שהחושן כן מובא:

החושן, על אף היותו תכשיט, הוא "כנגד הלב", שהוא מקום בו אנשים לובשים בגדים, ולכן בפשטות הוא נכלל ב"ואלה הבגדים" [הוא תכשיט הנחשב כבגד מצד מיקומו], מה שאין כן הציץ, שמקומו הוא א) ("ושמת אותו) על פתיל תכלת והי' על המצנפת גו'", ב) "והי' על מצח אהרן" - שאינו מקום של בגדים [ואם כן הציץ הוא רק תכשיט, בלי צד וגדר של בגד (כל כך)], ולכן הפסוק אינו כולל כאן את הציץ.

[והיינו שרש"י מפרש אשר אלה בגדים, וכאופן הראשון בחקירה הנ"ל].

ביאור דברי רש"י אודות האפוד:

ובהמשך לזה נעמד רש"י על "ואפוד", ובהקדם: רש"י כבר לפני כן בפרשת תרומה הביא אשר "חושן ואפוד מפורשים בואתה תצוה והם מיני תכשיט". באשר כן מובן מפשטות הכתובים בפרשתנו, אשר הן החושן והן האפוד אינם לבושים רגילים שאנשים לובשים, כי אם הם תכשיטים לנוי ויופי - לכבוד ולתפארת.

ומחדש על זה רש"י בפרשתנו "ולבי אומר לי שהוא חגור לו מאחוריו רחבו כרוחב גב איש כמין סינר שקורין פורצינ"ט שחוגרות השרות כשרוכבות על הסוסים כך מעשהו כו":

על אף שרש"י מביא ראיות מפסוקים כנ"ל, הרי הראיות שהוא מביא הן רק להוכיח (כלשון רש"י) "שהאפוד שם לבד והכתפות שם לבד והחשב שם לבד", אשר "האפוד שם תכשיט לבדו" -

אבל מכל ראיות אלו אין אנו יודעים איזה סוג תכשיט הוא, ומפשטות הכתובים שהחושן והאפוד תמיד באים יחד והם גם קשורים זה בזה, ה' אפשר להבין שהאפוד הוא (עוד) תכשיט כנגד מקום מסויים בגוף, בדיוק כפי שהחושן הוא "תכשיט כנגד הלב".

אומר על כך רש"י "ולבי אומר לי שהוא חגור לו מאחוריו . . כמין סינר . . שחוגרות השרות כשרוכבות על הסוסים", אשר אין זה תכשיט (רק) כנגד מקום מסויים בגוף, כי אם תכשיט (לנוי ויופי) המשמש כלבוש ממש "כמין סינר"

- כיון שלדעת רש"י - בפשוטו של מקרא, כאשר התורה אומרת "ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת . . ואלה הבגדים אשר יעשו" (ולאחר מכן משמיטים את הציץ), צריכים לפרש אשר הם (בעיקרם) "בגדים" - לבושים, אלא שהבגדים הם באופן וצורה שהם לכבוד ולתפארת, בדומה לתכשיטים. ולכן, בנוגע לכל אחד מבגדי הכהונה - בוחר רש"י ומדגיש בפירושו לבאר כיצד הוא לבוש.

ועל דרך זה בנוגע לחושן - שרש"י קורא לו תכשיט, ומפרש (כנ"ל) שאף על פי כן יש לו שייכות לגדר בגדים - "תכשיט כנגד הלב".

ביאור ההשוואה ללבוש ה"שרות":

על פי זה מובן גם מדוע רש"י צריך להוסיף "שחוגרות השרות כשרוכבות על הסוסים", דבר שעל פניו אינו מוסיף בהסברת האפוד - שהרי כבר אמרנו שהוא "כמין סינר" (ואת הלע"ז "שקורין פורצינ"ט"), ואם כן כבר יודעים אנו מהו.

אלא שבזה מבהיר ומבאר רש"י את גדר וטעם הלבוש:

א) "שחוגרות השרות" - זהו לבוש מיוחד של גדלות (ולא לבוש שאנשים רגילים לובשים), ובמילא בגד זה הוא "לכבוד ולתפארת", ובהמשך ל"חושן", בגד של מלכות.

ב) "כשרוכבות על הסוסים" - אשר אז השרות לובשות יותר לבושים (כצניעות יתירה) - והפכו בתכשיטים, אשר (עיקר) זמנם הוא בעת וכדי להראות העמים והשרים וכו'.

על דרך זה מובן גם לגבי הכהן הגדול, שאין זה סתם תכשיט נוסף שהוא לובש, כי אם תכשיט שהוא בסוג של לבוש ובא כצניעות יתירה אצל הכהן הגדול [על דרך מה שכבר למדנו לפני כן "ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו", אשר מצד הקדושה של אבני המזבח ה' אסור לעלות עליו במעלות, וזאת על אף שכל הכהנים לבשו מכנסים. על דרך זה מובן בנוגע לכהן הגדול, שבשביל קדושתו היתירה ה' צריך שתהי' אצלו צניעות יתירה].

דעת הרמב"ם:

לדעת הרמב"ם לעומת זאת ארבעת בגדי הזהב של הכהן הגדול הם בעיקרם (לא כל כך בגדר "בגדים" כי אם) בגדר "תכשיטים", וכמובן מהכתובים, אשר הציץ החושן האפוד והמעיל אינם בגדים רגילים. אשר לכן, כאשר הרמב"ם מפרש את אופן עשיית בגדי הכהן הגדול, הוא מתחיל עם הציץ, כיון שעיקרם של בגדי הכהן הגדול (כבגדים שהם "לכבוד ולתפארת") הוא בזה שהם מיוחדים, שהם כתכשיטים - וזה לכל לראש ה' (כנ"ל) בציץ.

ועל דרך זה מפרש הרמב"ם בנוגע לאפוד, כפי שמוכן מתוכן הכתובים, שהוא בגדר של תכשיט מיוחד, על דרך ובהמשך לחושן שהי' תכשיט מיוחד.

אשר על כן אין הרמב"ם יכול לומר "ויראה לי" וכיוצא בזה, שהרי פרטי האפוד מובנים מפשטות הכתובים [לפי הגדרתו של הרמב"ם את האפוד].

ביאור השינויים במדת ולבוש האפוד בין רש"י והרמב"ם:

בזה מובן גם השינוי במדת ולבוש האפוד בין רש"י לרמב"ם:

לדעת רש"י, מכיון שהוא (בעיקר) לבוש שמטרתו צניעות יתירה של הכהן הגדול, מפרש [ומחדש] רש"י אשר (א) האפוד מתחיל ממתניו למטה מאציליו, לא למעלה מזה, באשר שם אינו שייך המושג צניעות (יתירה מאחוריו). (ב) הוא "מגיע עד עקביו", בשביל צניעות. (ג) הוא "כמדת רוחב גבו של אדם ויותר", "נקפל הסינר לפני הכהן על מתניו וקצת כריסו מכאן ומכאן", שבזה מתבטא עוד יותר שזהו "לבוש" על הכהן.

לדעת הרמב"ם בספר היד, שזהו (בעיקר) "תכשיט", אין טעם לחדש את הפרטים הנ"ל (ובפרט - בפשוטו של מקרא), שהאפוד הי' "עד עקביו" ורחב יותר

מגבו של אדם, אלא הוא אומר "רוחבו כרוחב גבו של אדם מכתף לכתף ואורכו מכנגד אצילי הידים מאחוריו עד הרגלים".

לדעת הרמב"ם - האפוד משלים את החושן:

ומה שהרמב"ם מפרש אשר "ואורכו מכנגד אצילי הידים" ולא למטה מאציליו (כפי שהוא לדעת רש"י), הוא משום שלדעת הרמב"ם האפוד והחושן אינם שני תכשיטים נפרדים (לגמרי), כי אם הם מרכיבים יחד תכשיט אחד שלם;

כשם שהוא באופן השימוש בחושן ובאפוד, אשר השאלה באורים ותומים ותשובת הכהן ברוח הקודש אינם רק בחושן אלא גם באפוד, וכלשון הרמב"ם "מעלת כהן גדול שמדבר על פי האפוד והחושן ברוח הקודש",

על דרך זה הוא בגדר התכשיט שבהם, אשר שניהם יחד מרכיבים תכשיט אחד שלם.

ולכן סובר הרמב"ם כי האפוד צריך להתחיל (לא למטה מאצילי ידיו, לאחר שכבר נגמר המקום שתופס החושן (כפי שהוא לדעת רש"י), כי אם) "מכנגד אצילי הידים", במקום בו נמצא החושן.

וענין זה מדויק בלשון הרמב"ם, ובהדגשתו את קשר האפוד והחושן "נמצא כשלוש האפוד עם החושן יהי' החושן על לבו בשוה והאפוד מאחוריו וחשב האפוד קשור על לבו תחת החושן", זהו תכשיט אחד ולבוש שלם המורכב מהחושן מלפניו "על לבו" ומה"אפוד" הנמצא "מאחוריו".

כמה פרטי דינים בדברי הרמב"ם המתבארים על פי הנ"ל:

שיטת הרמב"ם בסדר לבישת האפוד:

בסדר לבישת הבגדים אומר הרמב"ם: "כהן גדול אחר שחוגר באבנט לובש המעיל ועל המעיל האפוד והחושן וחוגר בחשב האפוד על המעיל מתחת החושן".

מלשון הרמב"ם משמע, שהחגירה בחשב האפוד נעשתה לאחר לבישת החושן.

בכתובים ישנו בזה שינוי: בציווי בפרשתנו אודות סדר ההלבשה נאמר "ואת האפוד ואת החושן (ולאחר מכן) ואפדת לו בחשב האפוד", ואילו בפרשת צו, בסדר ההלבשה בפועל נאמר "ויתן עליו את האפוד ויחגור אותו בחשב האפוד ויאפד לו בו", ורק לאחר מכן נאמר "וישם עליו את החושן".

נעמד על כך הרמב"ן וכותב: "והקדים בכאן ויחגור אותו בחשב האפוד קודם שישים עליו החשן. כי משה ידע בדרך הלבשה כי לעולם הבגדים תיכף ללבישת הבגד יחגור אותו בחגורה עשוי' לו, באכנט תיכף לכתונת, ובחשב האפוד תיכף לאפוד ואין ראוי שתהי' לבישת האפוד בהפסקות, אבל שם נאמר ואת האפוד ואת החשן ואפדת לו בחשב האפוד, לפי שקיצר שם בענין החשן כו".

אבל מהרמב"ם מובן, כנ"ל, שהחגירה בחשב האפוד הייתה לאחר לבישת החושן.

ועל פי הנ"ל יש לומר, שהרמב"ן הולך בשיטת רש"י, שהחושן והאפוד הם שני גדרים (ולבושים) נפרדים בבגדי הכהן הגדול, ולכן סובר אשר ראשית קושרים ומחברים את האפוד "ויחגור אותו בחשב האפוד", בכדי לגמור את לבישתו, ולאחר מכן "וישם עליו את החושן".

מה שאין כן לדעת הרמב"ם, אף על פי שהחושן והאפוד הם שני בגדים בחשבון שמונת בגדי הכהונה, הרי הם יחד גדר אחד של לבוש - תכשיט [ולכן נתינת החושן במקומו וחיבורו אל האפוד היא חלק מסדר לבישת האפוד, וסיום לבישת האפוד והחושן גם יחד הוא בחגירת חשב האפוד].

(וגם) שיטת הרמב"ם בגדר הציווי "ולא יזח החושן מעל האפוד":

- והרמב"ם לשיטתו מלפני כן, אשר החושן והאפוד צריכים להיות דבוקים זה לזה "ולא יזח החושן מעל האפוד, וכל המזיח חושן מעל האפוד ומפרק חיבורן דרך קלקול לוקה", אין זה רק בשעת העבודה (כפי שאחרים סוברים), אלא אפילו שלא בשעת העבודה, כיון שזהו דין בגוף הבגד, שהחושן והאפוד צריכים להיות דבוקים זה בזה, לא נפרדים -

סובר הרמב"ם שזו הלבשה אחת "ועל המעיל (לובשים) האפוד והחושן" (לבוש אחד), ולאחר מכן "ויחגור בחשב האפוד", שזהו הגמר לא רק של הלבשת האפוד אלא גם של הלבשת החושן.

הוראה נפלאה בעבודת ה':

ידועה תורת הבעל שם טוב שכל דבר שיהודי רואה או ששומע הוא הוראה בעבודת האדם לקונו.

והוא דבר המובן בפשטות: [הסיבה לכך שצריך לקחת הוראה בעבודת ה' מכל דבר היא] מכיון ש"כל מה שבב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה", ומובן אשר זה שהקב"ה סיבב שיהודי זה יראה מאורע זה בעולם אינו לבטלה ח"ו, אלא בשביל תכלית, והרי תכלית בריאת האדם היא "אני נבראתי לשמש את קוני".

אומר לנו רש"י כאן, אשר ענין זה נוגע לא רק לכהן גדול, או אפילו רק לגדול בשנים, אלא צריכים ללמוד זאת (עם) וללמד ולהחזיר (גם) בן חמש למקרא:

ידוע הסיפור שהמלמדים מספרים לילדים בחדר כאשר לומדים פירוש רש"י זה בנוגע לאפוד "כמין סינר . . שחוגרות השרות כשוככות על הסוסים", אף על פי שרוב רובם של התלמידים (ובפרט - בני חמש למקרא) אף פעם לא ראו זאת

שפעם בזמן שרש"י הלך ברחוב הוא ראה שרה הרוכבת על סוס לבושה בסינר, ורש"י מאוד הצטער מזה, מדוע הראו לו דבר כזה מלמעלה.

לאחר מכן, בכותבו את פירושו על התורה במעשה האפוד, נתיישרה דעתו - [הוא למד מזה הוראה בעבודתו לקונו (על ידי פירושו על התורה) - ביאור במעשה האפוד]

וזו גם ההסברה מדוע [הראו לו את זה בכדי שיוכל להבין טוב יותר את מעשה האפוד - ומזה הוא למד, שאין זה (רק) תכשיט (כפי שמשמע לכאורה מתוכן הכתובים) אלא הוא בגדר לבוש, וכנ"ל בארוכה.

ורש"י מסביר זאת גם לבן חמש למקרא, שכל דבר שיהודי רואה או שומע (בדוגמת - לראות שרות רוכבות על סוסים) הוא רק בשביל לימוד התורה וקיום המצוות שלו.

הביטוי (החריג) "לבי אומר לי" - בפנימיות הענינים:

ועל פי זה יש לבאר (בפנימיות הענינים) את דיוק לשון רש"י "ולבי אומר לי . . ועוד אומר לי לבי" - שאינו כלשון רש"י (כמה פעמים בפירושו וגם בפסוק זה) [בנוגע לדברים שאין לו מקור עליהם] "ואני אומר" וכיוצא בזה:

הענין הנ"ל שרש"י ראה הרי אינו דומה לכל הענינים שבעולם שיהודי רואה או שומע דברי היתר, רשות, ומהם צריך להוציא הוראה בעבודת ה', אלא זהו דבר

שיהודי צריך למנוע עצמו מלראותו (וכפי שהגמרא אומרת אשר - באשה קראו מושב ולא מרכב [כיון שלשון רכיבה המורה על פיסוק הרגלים הוא גנאי לאשה],

והכח שגם ממאורע כזה יתוסף בעבודת ה', ויתירה מזו - שזה יוסיף בהבנת והשגת התורה, קשור עם "לב",

יחידה שבנפש (נקודת היהדות שישנה בכל יהודי בשוה) השורה בעיקר (לא במוח, כי אם) בלב, ועל בחינת היחידה לא שייך שום העלם והסתר, מאף ענין בעולם, אפילו לא דברים שאינם (לכאורה) על פי תורה,

ואדרבה: הכח להפך (גם) זדונות לזכויות מגיע מצד בחינת יחידה שבנפש שבלב,

ולכן דוקא מצד בחינת "לבי" מבינים ועושים בפועל ודואגים אשר גם מה שראה שלא ברצונו, היפך רצונו - שרה רוכבת על הסוס, הנה [ראשית] מוכרחים וצריכים להצטער על כך [שזה גם מגיע מעצם רצונו של יהודי להיות קשור לה'] - [ומזה מגיע להפיכתו לטוב] ועד שהוא יוכל (גם) מראי' בעלמא (ובעל כרחו) לבוא - כיתרון האור מן החושך - ליתרון בקודש, עד ועל דרך בנידון שלנו - שמתוסף פירוש במעשה האפוד - שהוא מבגדי כהן גדול ש"עושים" לו על ידי זה "כבוד ותפארת".

דעת

סיכום, הוראות ותובנות בנקודות

רש"י מפרש אשר ה"לכבוד ולתפארת" של בגדי כהונה הוא ציווי על אופן עשיית הבגדים, שיהיו באופן נאה ומהודר. ולכן הפסוק כאן מדבר על כל הבגדים שמטרתם לכבוד ולתפארת [להוציא המכנסיים שמטרתם "לכסות בשר ערוה"], כולל החושן (שעל אף היותו תכשיט הוא "כנגד הלב", מקום בגדים) - חוץ מהציץ שהוא תכשיט.

וממילא גם האפוד הוא לבוש ובגד (אלא שהוא מיוחד למלכות ואנשים רגילים אינם לובשים אותו), ומטרתו להוסיף צניעות יתירה, ולכן מתחיל היכן שנצרכת צניעות יתירה מאחורה (מתחת למרפקים) ונמשך עד לעקבים (לכסות לגמרי) [כמו הסינר שה"שרות" חוגרות בשעה שרוכבות - אז נדרשים לצניעות יתירה ולובשים יותר לבושים (ופחות תכשיטים), וזהו לבוש מיוחד ל"שרות"], והוא לבוש ממש, שרוחבו מכסה גם מקצת מהחלק הקדמי של הכהן.

ולבישת החושן באה לאחר שמסיימים את לבישת האפוד - כולל גם החגירה בחשב האפוד.

הרמב"ם לעומת זאת מפרש שמטרת הבגדים היא "לכבוד ולתפארת", זהו ציווי לעשות תכשיטים וכו' לכהן הגדול, אלא שהתכשיטים הם בצורת בגדים. ומכיון שהציץ הכי מתאים להגדרה זו (בהיותו תכשיט בלבד), לכן הרמב"ם מתחיל את הלכות עשיית הבגדים בציץ, כיון שבו (בעיקר) מתבטא תוכן הבגדים.

והאפוד הוא בעצם חצי של התכשיט המורכב מהחושן והאפוד יחד - החושן מקדימה והאפוד מאחורה, אשר לכן אסור להפריד ביניהם (אפילו שלא בשעת העבודה), וזו גם הסיבה לכך שהאפוד מתחיל כנגד המרפקים, המקום בו החושן נגמר (ולא למטה יותר). ולבישת האפוד באה יחד עם לבישת החושן - לובשים את האפוד, נותנים את החושן

במקומו, ולאחר מכן חוגרים בחשב האפוד ומחברים אותו לחושן [בכדי להשלים את התכשיט].

❁ ומכיון שגדרו של האפוד אינו לבוש (לצניעות יתירה), אין סיבה לומר שנמשך עד לעקבים, וגם לא לומר שרוחבו יותר מרוחב גב אדם (היינו שנמשך גם מלפנים), אלא בפשטות רוחבו כרוחב גב אדם [ולא יותר], ונמשך עד הרגלים.

❖ תורת הבעל שם טוב אשר כל דבר שיהודי רואה או שומע הוא הוראה בעבודת ה' שייכת גם לבן חמש למקרא, וצריכים ללמוד עימו אודות זה ולהחדיר בו ענין זה גם כן.

❖ ובדברים שאינם רצויים מדובר צריך להימנע מלראותם וכו', ואם זה קורה שלא ברצונו, צריך להצטער על זה, ואז על ידי זה יכול הוא (בכח היחידה שבנפש שבלב, על"י אינו שייך שום העלם והסתר) להפוך את זה לענין טוב, שבא מזה תוספת ויתרון בקודש.

■ ראשית, לקיחת הוראה מכל דבר שרואים או שומעים שייכת אפילו לבן חמש למקרא, ובטח שגם לאלה הגדולים בשנים - והוא דבר המובן בפשטות, ושייך לכולם, לא רק לאנשים קדושים.

■ דבר שני, על דבר בלתי רצוי מאוד קל להגיד "מה הבעי", הכל בהשגחה פרטית, זה לא לבטלה, יש מזה הוראה" - אומרים לנו שאין הדבר כך, הדרך האמיתית להשתמש בזה לקדושה היא בהכרה שזהו דבר בלתי רצוי, הצריך לגרום לצער, וכאשר מודעים לזה ומצטערים על זה, יכולים (ומתגלה כח היחידה) להפוך (גם) את הזדונות לזכיות [ובטח שצריך להימנע מזה ככל האפשר ולדאוג שלא יגיע למצב שרואה או שומע ענין בלתי רצוי].

■ דבר נוסף, בתוך הדברים מבואר שככל שיש יותר קדושה צריך ליותר צניעות, ולכאורה זה שייך לא רק לכהן הגדול, אלא גם אלינו, אשר בהיותנו בני אדם [המין המעולה מד' המינים דצח"מ], ובהיותנו בני ישראל [שהקב"ה בחר מכל העמים] וכו', הרי שגם התנהגותנו צריכה להיות בהתאם, וכפי שהרבי מבאר אשר "ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת" הוא כשם המלך שנקרא על כל דבר במדינתו, והתנהגותנו משפיעה על המלך [וזה נכון הן לגבי הקב"ה, והן לגבי הרבי, וד"ל].

לעילוי נשמת

מרת שטערנא בת הרה"ח הרב הלל ע"ה
 נלב"ע ליל שבת קודש טו"ב שבט השתא